

E. GALNAITYTĖ

DĖL VEIKSMAŽODŽIŲ VEIKSLŲ KATEGORIJOS POBŪDŽIO

Baltų ir slavų kalbų veikslo kategorija pagal tradiciją aprašoma ir nagrinėjama morfologijos skyriuje, pabrėžiant (arba neakcentuojant), kad tai yra gramatinė kategorija.

Pastaruoju metu gramatinės (morfologinės) kategorijos, kaip žinome, skirstomos į du tipus: 1) klasifikacines (arba leksines-gramatines) ir 2) kaitybines (arba paradigmazines)¹. Pirmojo tipo kategorijos, kaip daiktavardžio giminės ir veiksmažodžio veikslo, dar šiek tiek susijusios su žodžių semantika. Šių kategorijų abstrakčiosios gramatinės reikšmės būdingos žodžiui, pavartotam bet kuria forma. Antrojo tipo kategorijos jungia įvairias to paties žodžio formas, turinčias specifinių reikšmių. Tai daiktavardžio linksnio, skaičiaus kategorijos; veiksmažodžio asmens, laiko, nuosakos ir kt. kategorijos.

Nevienodą šių kategorijų interpretaciją galima pastebėti ir mokyklinėse gramatikose, kur, pavyzdžiui, nurodoma, kad veiksmažodžiai kaitomi asmenimis, skaičiais, laikais, tačiau pabrėžiama, kad skiriami du veikslai priklausomai nuo veiksmažodžio reiškiamo veiksmo pobūdžio. To negalima pasakyti apie mokslinę gramatiką: tiek lietuvių, tiek rusų aspektologijoje veikslo kategorijos pobūdžio klausimas iki šiol tebėra ginčytinas.

Šiuolaikinėje rusų aspektologijoje veikslai traktuojami kaip gramatinė kategorija. Tyrinėtojų nuomonės skiriasi tik atsakant į klausimą, koks veikslo kategorijos pobūdis. Pavyzdžiui, J. Maslovas kategoriškai pabrėžia, kad veikslai yra kaitybinė gramatinė kategorija, t. y. veiksmažodis kaitomas veikslais, kaip ir asmenimis, laikais, skaičiais². Šiuo atveju veikslų poros suprantamos kaip to paties veiksmažodžio formos (pvz., *дать* – *давать*, *переписать* – *переписывать*).

Kiti tyrinėtojai veikslo kategoriją interpretuoja kaip leksinę-gramatinę³. Veiksmažodžiai, kuriems būdinga veikslų koreliacija, analizuojami kaip savarankiški žodžiai, t. y. taip, kaip ir kiti vienaveiksliai veiksmažodžiai. Be to, kai kurie aspektologai šiuo klausimu laikosi aukso vidurio: jeigu veiksmažodžiams būdinga

¹ Plg. Зализняк А. А. Русское именное словоизменение. М., 1967, с. 31–32; Грамматика современного русского литературного языка. М., 1970, с. 303 (toliau – Грамматика – 70). Išsamesnę morfologinių kategorijų klasifikaciją žr. Бондарко А. В. Теория морфологических категорий. Л., 1976.

² Маслов Ю. С. Морфология глагольного вида в современном болгарском литературном языке. М. – Л., 1963, с. 3. Kritines pastabas šiuo klausimu žr.: Авилова Н. С. Категория вида глагола в ее отношении к словоизменению. – Известия АН СССР. Серия литературы и языка, 1972, № 3.

³ Plg. Грамматика – 70, с. 303; Авилова Н. С. Вид глагола и семантика глагольного слова. М., 1976, с. 41.

veikslų koreliacija, tai veikslų kategorija – kaitybinio pobūdžio; jeigu kalbama apie vienaveikslius veiksmažodžius (plg. eigos veikslų *стоять, побаливать, выступать* arba įvykio veikslų *защуметь, постоять*) – veikslų kategorija klasifikacinio pobūdžio. Vadinas, tai mišri, dvilypė kategorija⁴.

Veikslų kategorijos pobūdis lietuvių aspektologijoje yra ginčytinas, atrodo, visų pirma dėl to, kad nevienodai suprantami su šiuo klausimu susiję terminai.

Lietuvių kalbos gramatikoje veikslų kategorija nagrinėjama kaip leksinė-gramatinė (klasifikacinė): eigos ir įvykio veikslų veiksmažodžiai skiriami į du būrius pagal jų reiškiamo veiksmo pobūdį. Jeigu išimtiniais atvejais ir nurodoma veikslų koreliacija, tai atskiri koreliatai taip pat traktuojami kaip savarankiški žodžiai, o ne veiksmažodžių paradigminės formos⁵. Vadinas, veikslų opoziciniai santykiai išreiškiami ne vienos leksemos ribose⁶. Savotišką išimtį sudaro vadinamieji dviveiksliai veiksmažodžiai, kurie priklausomai nuo jų leksinės reikšmės, konteksto bei vartosenos gali turėti eigos arba įvykio veikslų reikšmę⁷. Tačiau ir šiuo atveju negalima kalbėti apie paradigmines žodžio formas.

Vadinas, veikslų kategorijos gramatiškumas siejamas ne su specialiomis gramatinėmis formomis (t. y. su eksplisiciniu gramatinių reikšmių reiškimo būdu), o su tuo faktu, kad eigos ir įvykio veikslų veiksmažodžiai turi skirtingas abstrakčias gramatines reikšmes, organiškai susijusias su jų leksinėmis reikšmėmis (plg. *lūžti, lūžinėti, gyventi, įrodinėti* ir pan., reiškiančius veiksmą kaip procesą ir *aplūžti, perlūžti, prasi-gyventi, užliūliuoti* ir pan., žyminčius ribotą veiksmą)⁸. Kitais žodžiais tariant, kiekvienas lietuvių kalbos veiksmažodis yra eigos ar įvykio veikslų, kurių gramatinės reikšmės išreikštos implicitiniu būdu.

Leksine-gramatinė kategorija veikslai vadinami ir A. Paulauskienės darbuose, tačiau šis terminas čia suprantamas kiek kitaip. Autorės nuomone, veikslų kategorijos „leksiškas pasireiškia tuo, kad atskiros reikšmės – eiga ir įvykis – dažnai priklauso nuo konteksto, **neturi specialios morfologinės išraiškos...** Kalbant apie veiksmažodžio veikslų gramatiškumą, reikia iškelti jų **ryšį** su kitomis gramatinėmis kategorijomis...“⁹ (pabraukta cituojant – *E.G.*). Tačiau tai nekliaud autorėi daryti išvadą, kad veikslai „yra darybinė kategorija“¹⁰. Vadinas, tai lyg ir tarpinė (nei leksinė, nei gramatinė), „pereinamoji“ kategorija¹¹. Prie panašios išvados autorė prieina

⁴ Plg. Бондарко А. В., Буланин Л. Л. Русский глагол. Л., 1967, с. 48.

⁵ Lietuvių kalbos gramatika. V., 1971, t. 2, p. 9, 27.

⁶ Reikėtų skirti du terminus: „veikslų poros (dubletai)“ ir „veikslų formos“. Pavyzdžiui, A. Paulauskienė (žr. Kalbotyra, 1964, t. 10, p. 57), kalbėdama apie veikslų koreliaciją, nurodo, kad E. Galnaitytės straipsnyje „Ginčytini lietuvių kalbos veiksmažodžio veikslų klausimai“ (Žr. Kalbotyra, 1962, t. 4, p. 129) veiksmažodžiai gretinami „kaip to paties žodžio formos“, nepastebėdama, kad žodis „formas“ pavartotas kabutėse.

⁷ Žr. Галнайтите Э. Особенности категории вида глаголов в литовском языке /в сопоставлении с русским языком/. – Kalbotyra, 1963, t. 7, p. 139–141; Lietuvių kalbos gramatika, t. 2, p. 40–44.

⁸ Suprasdamas gramatinę kategoriją apskritai kaip „forminę“, t. y. kaitybinę, L. Dambriūnas nurodo, kad tokia išvada esanti „visai nelogiška“ (žr. Baltistica, 1975, t. 11(2), p. 173–174). Matytume, kad ir kiti priekaištai Gramatikai yra nevienodai vartojamų terminų pasekmė.

⁹ A. Paulauskienė. Lietuvių kalbos veiksmažodžių veikslai (paskaita studentams neakivaizdininkams). V., 1965, p. 3–4.

¹⁰ Ten pat, 22. Plg. jos straipsnį – Kalbotyra, 1964, t. 10, p. 53, 79.

¹¹ Plg. Смирнов Л. Н. Глагольное видообразование в современном словацком литературном языке. М., 1970, с. 22. Panašiai šį terminą interpretuoja L. Dambriūnas (žr. Baltistica, 1975, t. 11(2), p. 174).

jau kitame darbe, sakydama, kad veikslai yra „savotiška kategorija“, kuri „nepri-
tampa nei prie leksinių žodžių grupių (!?), nei prie gramatinių kategorijų“¹². To „ne-
pritapimo“ aiškinimas leidžia manyti, kad terminas „leksinė-gramatinė“ kategorija
jau beveik tolygus jo sinonimui „klasifikacinė“ kategorija: veikslams būdingas opo-
zicinių reikšmių abstraktumas, o pati opozicija „dažniausiai esti ne vienos leksemos
ribose“¹³. Tačiau, kritikuodama Lietuvių kalbos gramatiką, autorė lyg ir paneigia,
kad veikslai yra klasifikacinė kategorija¹⁴. Be to, šiuose autorės darbuose jau pabrė-
žiama, kad veikslai „turi savo specifinę formą“, t. y. eigos veiksmo veiksmožodžiai
dažniausiai esti nepriešdėliniai, o įvykio – su priešdėliais¹⁵. Tie veiksmožodžiai,
A. Paulauskienės nuomone, ir sudaro veikslų koreliaciją, nors jų leksinės reikšmės
nėra vienodos.

Taigi terminas „leksinė-gramatinė“ kategorija A. Paulauskienės darbuose gana
neapibrėžtas ir, matyt, visiškai nesusijęs su gramatinės kategorijos supratimu ir jos
tipais¹⁶. Todėl peršasi išvada, kad taip neaiškiai traktuojama veiksmo kategorija ne-
turėtų būti analizuojama morfologijos skyriuje.

Pastaruoju metu lietuvių kalbos Gramatikos recenzentai A. Girdeinis ir V. Žu-
lys¹⁷, taip pat ir L. Dambriūnas¹⁸ kelia mintį, kad veikslai yra leksinė kategorija.
Toks požiūris į veikslus nėra naujas. Jau mūsų amžiaus pradžioje S. Karcevskis
rusų kalbos veikslus traktavo kaip darybinę kategoriją¹⁹. Vėliau ši idėja buvo atgai-
vinta V. Macheko²⁰ ir iš dalies A. Isačenkos²¹ darbuose. Tos koncepcijos „atgarsių“
aptinkame ir kai kurių lietuvių kalbininkų to meto darbuose²². Tačiau rimtų argu-
mentų tam teiginiui įrodyti šios teorijos šalininkai nėra išskėlę. Tai, kad veikslai
yra susiję su veiksmožodžių daryba, veiksmo vykimo būdais, dar neįrodo, kad veiks-

¹² A. Paulauskienė. Dabartinės lietuvių kalbos veiksmožodis. V., 1971, p. 32.

¹³ Ten pat. Plg. Jakaitienė E., Laigonaitė A., Paulauskienė A. Lietuvių kalbos morfo-
logija. V., 1976, p. 130, 136 (toliau – Morfologija).

¹⁴ Žr. Morfologija, p. 137, 94 išnaša.

¹⁵ A. Paulauskienė. Dabartinės lietuvių kalbos veiksmožodis, p. 32. Plg. Morfologija,
p. 137, kur priešdėliniai įvykio veiksmo veiksmožodžiai vadinami žymėtuoju opozicijos nariu.

¹⁶ Žr. Morfologija, p. 140, 95 išnaša, kur nurodoma, kad gramatinėmis laikomos tik tos ka-
tegorijos, „kurių paradigmą sudaro to paties žodžio formos“. Be to, įdomu pastebėti, kad A. Pau-
lauskienė veikslus yra vadynusi ir „semantine-funkcine“ kategorija, turinčia „ne vieno lygio raiš-
kos priemones“ (žr. Baltistica, 1970, t. 6(1), p. 67). Semantinė-funkcinė kategorija, kaip žinome,
suprantama plačiau (plg. Бондарко А. В. К проблематике функционально-семантических
категорий /глагольный вид и аспектуальность/ в русском языке, – ВЯ, 1967, № 2) ir veiksmo
kategorijos esmės neatspindi.

¹⁷ Baltistica, 1973, t. 9(2), p. 208.

¹⁸ Ten pat, 1975, t. 11(2), p. 175.

¹⁹ Žr. Вопросы глагольного вида. М., 1962, с. 219–220.

²⁰ V. Machek. Sur l'origine des aspects verbaux en slave. – В кн.: Славянская филоло-
гия. М., 1958, т. 3, с. 55. (Reziumė rusų kalba – p. 58.)

²¹ Исаченко А. В. Грамматический строй русского языка в сопоставлении с словац-
ким. Морфология. Братислава, 1960, т. 2.

²² Pavyzdžiui, negramatinį veikslų pobūdį pabrėžia Z. Dumašiūtė (žr. MA Darbai, 1962,
t. 1 (12); A. Paulauskienė, kaip jau buvo minėta, nurodo darybinį jų pobūdį (žr. Kalbotyra, 1964, t.
10, p. 59, 73). Plg. taip pat: Булыгина Т. В. Морфологическая структура слова в современ-
ном литовском литературном языке /в его письменной форме/. В кн.: Морфологическая струк-
тура слова в индоевропейских языках. М., 1970, с. 42, 33 išnaša.

lai yra leksinė kategorija: veikslų reikšmės yra abstrakčios (gramatinių kategorijų lygio) ir toli gražu ne tolygios darybinėms priešdėlių ir priesagų reikšmėms²³.

Gramatikos recenzentai, siūlydami pasvarstyti, ar veikslai „kartais nėra tik leksinė“ kategorija, iškelia penkis argumentus tai tezei paremti, o tuo pačiu įrodyti, kad veikslai negali būti gramatinė kategorija klasifikacinio pobūdžio.

Kai kurie iš tų argumentų rodo, kad Gramatikos ir recenzijos autoriai skirtingai supranta vieną ir tą patį sudėtingą reiškinį, susijusį su veikslais. Atrodo, neturi pamato recenzentų teiginys, esą „nelogiška“ to paties priešdėlio reikšmę „skaidyti į gramatinę (veikslo) ir leksinę“. Toks skaidymas dar nebuvo taikomas aspektologijoje ir, matyt, neduotų jokių rezultatų. Gramatikoje kalbama apie dvi veiksmožodžių priešdėlių funkcijas, bet funkcija čia nesutapatinama su terminu „reikšmė“²⁴. Nepamatuotas taip pat teigimas, kad „gramatikai priskyvus veiksmožodžių veikslą, nori nenori teks jį pripažinti ir veiksmožodžių abstraktams, kuriuos iki šiol visi te-belaiko daiktavardžiais“²⁵. Pasakymai, kaip *baigiu pavalgyti*, kuriuos recenzentai cituoja iš A. Nepokupno knygos, yra nurodyti Gramatikoje²⁶, bet jie, mūsų supratimu, neįrodo veiksmo kategorijos leksiškumo: tai jau atskirų veiksmožodžių semanti-nių-darybinių grupių – veiksmo vykimo būdų – vartosenos ypatybė (juk nesakome: *baigiu prašnekti, baigiu pasėdėti*).

Recenzijos autoriai kažkodėl visai nepastebi, kad Gramatikoje veikslai inter-pretuojami kaip gramatinė kategorija klasifikacinio (leksinio-gramatinio) pobūdžio ir vadina ją tik gramatine kategorija. Todėl gretindami veikslus su daiktavardžių giminės kategorija (plg. tokias koreliacijas, kaip *daryti : uždaryti : atidaryti* ir *vai-kas : berniukas : mergaitė*), recenzentai ne griauna Gramatikos koncepciją, o, at-virkščiai, pritaria jai. Tačiau šios kategorijos recenzentų negretinamos, kai apie veikslą kalbama paradigmos požiūriu: „veikslą laikydami gramatinė kategorija, gautume labai jau nesimetriškas jo paradigmas: vienam eigos veiksmožodžiui atliep-tų visas būrys įvykio veiksmožodžių“²⁷. Tokia prielaida leidžia daryti išvadą, kad recenzentai čia turi galvoje ne darybinę paradigmą²⁸ (tokiu atveju jų nuomonė ne-prieštarautų Gramatikai, kur visi eigos ir įvykio veiksmožodžiai – viena-veiksliai ir sudarantys poras – traktuojami kaip savarankiški žodžiai), o morfo-loginę, susijusią su žodžių kaitymu. Kyla klausimas, nejaugi recenzijos autoriai dar ir šiuo metu įsitikinę, kad visi veiksmožodžiai, neatsižvelgiant į jų leksinių reikšmių įvairovę, be jokių kompromisų turėtų rikiuotis poromis, t. y. sudaryti veikslų kore-liaciją?²⁹ Tokios nesimetriškos „paradigmos“ būdingos ir daiktavardžių giminės

²³ Daiktavardžių giminės kategorija taip pat susijusi su žodžių daryba (plg. mokytojas, moky-toja; aukštuma, aukštumas; jūra, pajūris), bet jos gramatiškumas niekam abejonių nekelia.

²⁴ Funkcija, kaip termino „reikšmė“ sinonimas, vartojama A. Paulauskienės darbuose, plg. Dabartinės lietuvių kalbos veiksmožodis, p. 174 ir kt.

²⁵ Baltistica, 1973, t. 9 (2), p. 208. Panašiai „logiškai“ galvojant, matyt, galima būtų kalbėti apie klasifikacinę būdvardžių – daiktavardžių vedinių – giminės kategoriją (plg. *tėvas: tėviškas*, bet *motina : motiniška!*) arba laikyti juos daiktavardžiais.

²⁶ Lietuvių kalbos gramatika, t. 2, p. 30.

²⁷ Baltistica, 1973, t. 9(2), p. 208.

²⁸ Plg. šį terminą: Земская Е. А. Современный русский язык. Словообразование. М., 1973.

²⁹ Tyrinėdami slavų ir baltų veiksmožodžių veikslus, šios kategorijos etalonu kalbininkai pa-prastai laiko rusų kalbos veikslus. Tačiau ne visi pastebi, kad per pastaruosius du tris dešimtme-čius rusų aspektologijoje, galima sakyti, įvyko mokslinė revoliucija: atsisakyta XIX a. pabai-gos – XX a.

kategorijai, jeigu turėsime galvoje visus pamatinio žodžio vedinius (pvz., greta *avis* : *avinas* yra dar *avidė*, *aviena*, *avininkas*; greta *molis*, neturinčio antrojo opozicijos nario, yra *molainė*, *molė*, *moliena*, *molija*, *molynas*, *molynė*).

Vadinasi, žodžių darybos lizdus (vieno pamatinio žodžio vedinių būrius) nederėtų painioti su leksinių-gramatinių kategorijų abstrakčių gramatinių reikšmių opozicija, kuri palyginti retai išreiškiama dviejų narių su artima leksine reikšme koreliacija (plg. *brolis* : *sesuo*, *darbininkas* : *darbininkė*; *aūšti* : *išaūšti*; *daryti* : *padaryti*). Gramatinės reikšmės, formuojančios ir veiklo, ir giminės kategoriją, dažniausiai yra būdingos atskiriems žodžių būriams pagal tam tikrus požymius. Kiekvienas veiksmažodis yra arba eigos veiklo (plg. *adyti*, *kelti*, *nešioti*, *plazdėti*), arba įvykio veiklo (plg. *žybtelėti*, *apeiti*, *išdainuoti*) pagal jų žymimo veiksmo pobūdį. Daiktavardžių priklausymas prie vyriškosios ar moteriškosios giminės taip pat ne visada išreiškiamas morfologiškai. Nemažą vaidmenį čia vaidina ir linksnių galūnės (plg. *pilis*, *peilis*, *sesuo*, *ruduo*), ir semantika (plg. *dėdė*, *vaidila*).

Argumentas, kad veikslai neturi „gramatinių požymių, kurių vienintelė funkcija būtų skirti vieną veikslą nuo kito“³⁰ (pabraukta cituojant. — E.G.) taip pat nėra įtikinantis jau vien dėl to, kad veikslų požymiams keliami gerokai „griežtesni“ reikalavimai palyginti su kitomis kaitybinio pobūdžio gramatinėmis kategorijomis. Kaip žinome, gramatiniai kategorijų požymiai (afiksai) dažniausiai reiškia ne vieną, o kelias reikšmes. Pavyzdžiui, veiksmažodžio laiko, asmens, nuosakos, skaičiaus kategorijų reikšmės realizuojamos vienu afiksu — galūne (plg. *nešu*, *neši*, *nešame*); daiktavardžio linksnio kategorija taip pat neturi gramatinių požymių su vienintele funkcija: jie iš karto realizuoja dar giminės ir skaičiaus kategorijų reikšmes, o kai kurie iš jų žymi dviejų linksnių ir vienaskaitos bei daugiskaitos reikšmes, išryškėjančias tik kontekste (plg. *neturiu knygos* ir *vitrienoje naujos knygos*). Vadinasi, galūnės taip pat ne visuomet skiria vieną linksnį (skaičių) nuo kito (plg. taip pat *jis*, *jie skaito*). Todėl kelti ypatingus reikalavimus tik veikslui, kuris neturi tiesioginių gramatinių požymių³¹, manytume, būtų netikslinga.

Taigi vieni recenzentų iškelti argumentai padeda įrodyti, kad veikslai yra klasifikacinio pobūdžio kategorija, kiti, jų pačių žodžiais tariant (beje, fonetikos atžvilgiu), „jau priklauso praeičiai“³². Veikslo problema, be abejonės, viena iš tų lietuvių kalbos morfologijos klausimų, kuriuos V. Ambrazas, N. Sližienė, A. Valeckienė vadiną svarstytais, kurie „neturėtų būti sprendžiami vienu plunksnos brūkštelėjimu“³³.

---

pradžios koncepcijos, kad (beveik) visi rusų kalbos veiksmažodžiai sudaro koreliacines veikslų poras (plg. G. Uljanovo, F. Fortunatovo, A. Stender-Peterseno darbus). Taikydami tikslesnius metodus „grynomis“ veikslų poroms nustatyti, mokslininkai išskiria gana didelius būrius vienaveikslių veiksmažodžių (plg. E. Zemskajos, J. Maslovo, A. Bondarkos, M. Šeliakino, N. Avilovos darbus). Veikslų reikšmių gramatiškumas šiuo metu nesiejamas tik su veikslų koreliacija, su specialiomis gramatinėmis formomis. Tačiau kai kurie tyrinėtojai ir toliau mano, kad jeigu kalbama apie veiklo kategoriją, tai koreliacinės poros būtinos, ir bando surasti vienokio ar kitokio itpo atitikmenis (smulkiau šiuo klausimu žr. Kalbotyra, 1962, t. 4, p. 127–132).

³⁰ Baltistica, 1973, t. 9(2), p. 208.

³¹ Žr. Lietuvių kalbos gramatika, t. 2, p. 26–27.

³² Baltistica, 1973, t. 9(2), p. 214.

³³ Baltistica, 1974, t. 10 (2), p. 186. Plg. recenzijos autorių laišką redakcijai — Baltistica, 1975, t. 11(2).

Vadinasi, veiksmo kategorija lietuvių aspektologijoje iš esmės interpretuojama kaip leksinė-gramatinė (klasifikacinė) kategorija, tačiau pats terminas kalbininkų suprantamas nevienodai. Mintis, kad veikslai galėtų būti traktuojami kaip leksinė kategorija, t.y. už morfologijos ribų, atrodo, neturi rimto pagrindo. Kalbėti apie veiksmo kategoriją, pavyzdžiui, leksikologijos ar žodžių darybos skyriuje būtų neįmanoma dėl to, kad šių kalbos lygių abstrakcijos laipsnis yra žemesnis ir kitokio pobūdžio. Veiksmažodžius čia galima būtų skaidyti (nepriklausomai nuo jų reiškiamo veiksmo pobūdžio), pavyzdžiui, į semantines grupes (plg. konkretaus veiksmo veiksmažodžius – *arti, rašyti, skaldyti, suarti, perrašyti*; abstraktaus veiksmo – *galvoti, svajoti, apgalvoti, susimąstyti*; slinkties – *eiti, kristi, lakti, priėti, išjoti* ir pan.), į grupes pagal darybinę afiksų reikšmę (plg. įstangos kartotinius veiksmažodžius – *ūžauti, rėkauti*; momentinius – *kilstelėti, šūktelėti*; veiksmažodžius su reikšme „padaryti iš naujo“ – *persiūti, perdažyti* ir pan.) arba į semantines-darybines grupes, t.y. veiksmo vykimo būdus (plg. inchoatyvinius veiksmažodžius – *balti, vysti, gerėti, rudenėti*; ingresyvinius – *pražysti, sušlamėti, uždainuoti*; saturatyvinius – *nusibėgioti, prisijuokti* ir pan.).

Toks veiksmažodžių skaidymas priklauso veiksmažodžio semantikos tyrinėjimams apskritai. Tačiau netarpiškai su veikslais yra susiję tik veiksmo vykimo būdai. Jų santykio ir sąveikos su veiksmo kategorija nagrinėjimas, mūsų nuomone, padėtų geriau atskleisti veiksmo kaip leksinės-gramatinės kategorijos ypatumus bei specifiką.

О ХАРАКТЕРЕ КАТЕГОРИИ ВИДА ГЛАГОЛА

Резюме

В статье рассматривается один из спорных до сих пор вопросов литовской аспектологии – вопрос о характере категории вида.

В настоящее время намечаются две тенденции в изучении данного вопроса. В академической грамматике литовского языка категория вида интерпретируется как лексико-грамматическая категория. Другие лингвисты, не учитывая двух типов грамматических категорий (т.е. классификационных и словоизменительных), категорию вида литовского глагола рассматривают как лексическую или словообразовательную категорию.

По мнению автора статьи, категория вида глагола является грамматической категорией классификационного (лексико-грамматического) типа. Она непосредственно связана и взаимодействует со способами глагольного действия как семантическими группировками глаголов. Поэтому изучение способов действия и типа их отношения к категории вида может способствовать выявлению специфики и самобытности видов литовского глагола.